

Elfizetési árak:

Egész évre 10.— frt
Félévre 5.— „
Negyedévre 2.50 „
Egy óra 1.— „
Egyes szám 4 kr.

Megjelenik minden-
nap, vasárnap kivé-
telével.

DEBRECZENI ELLENŐR

A SZABADELVÜPÁRT KÖZLÖNYE

Szerkesztőség és

kiadóhivatal:

Főpiacz, a város-
házzal szemben.

Hirdetések:

Egy hasáboz poszt
soronkint 5 krjával
számítatnak.

A helyzet.

Debreczen, szeptember 10.

Szederkényi Nándor interpellá-
czióját, melyben a miniszterelnök
álláspontját tudakolta a jövő vá-
lasztások idejére vonatkozólag,
helyeselni, sőt üdvözölni tudjuk
abból az egyszerű okból, mert
alkalmat adott a kormány fejének,
hogy a helyzetet ez irányban tisztá-
zza. Egyuttal azonban bámuljuk
az ellenzéknek azt a naivságát,
mely az interpelláló felszólalásá-
ban kifejezésre jutott. Hogyan ki-
vánhatta a miniszterelnöktől, hogy
a házfelosztásról határozott felele-
tet adjon? Hiszen a házfelosztás
magában véve nem lehet célja
egy feladata magaslatán álló kor-
mánynak. Az országgyűlést igen
nyomós okok nélkül nem szokás
hazaküldeni. A nemzetre akkor
lehet és kell csak appellálni, ha
az ellenzék magatartása a parla-
ment üdvös munkásságát meg-
akasztja, vagy lehetetlenné teszi.

Vajjon a kormány vállalhat-e
kötelezettséget az iránt, hogy az
ellenzék mindig meg fogja őrizni
azt a tárgyilagosságot és mérsék-
letet, mely a parlament eredmé-
nyes tevékenységét biztosítja?
Ebben a kissé furcsa föltevésben
van az ellenzék egyik naivitása,
a másik pedig az, hogy elakarja
az országgal hitetni, mintha a
kormány fenyegetésképen tartog-
atná tüzből a házfelosztás vasát.

Mert azt hisszük, hogy fenyegető
magatartást egyedül a tisztelt el-
lenzék tanusít. Megfenyegeti a
parlament tekintélyét, meg az or-
szág valamennyi érdekét, mely az
országgyűlés pozitív munkásságá-
val összefügg. A kormány nem
fenyegeti az ellenzékét, hanem
az ellenzék készül terrorizálni a
ház munkavágyó elemeit, a mi
nemde elég erős és végzetes fen-
yegetés.

Bánffy báró nyíltan kijelentette,
hogy „a kormány ez időszerint
még általában nem foglalkozott a
fölosztatás kérdésével, nem látta
szükségesnek ebben a kérdésben
megállapodásra jutni, következés-
képp határozott választ a tett kér-
désre nem adhat.“ E válasz, ha
nem is egészen határozott, de elég
tisztá és érthető. Ki-ki értheti be-
lőle, hogy a kormány nem szolgált
rá azokra a meseszerű vádakra,
melyekkel az ellenzék félelmében
illette. De érthető belőle az is,
hogy a kormány meddig nem fog
szükségképp foglalkozni a felosz-
latás kérdésével.

Erős meggyőződésünk, hogy a
kormány nem szívesen osztatná
fel ideje előtt a házat. Ha szíve-
sen tenné, ha keresné a hely-
zet nehézségeinek legradikálisabb
megoldását, bizonyára már rég
megtette volna, a mit sokan ki-
válnak, de a mitől még többen
remegnek.

Másrészt azonban nem hihetjük,

hogy ugyanaz a kormány képes
lenne a legvégső időpontig együtt
tartani egy oly parlamentet, amely
sehogysem áll feladata magaslatán.
Szerintünk a Bánffy-kabinet
nagyon rossz szolgálatot tenne a
nemzetnek, ha a képviselőházat
kittené az obstrukció eshetősé-
gének és ha tétovázva elmulasz-
taná azt a határidőt, a meddig a
parlament hasznos munkássága
új erők által biztosítható a meg-
oldandó fontos teendőkre.

Fájlalnók, ha az ellenzék ter-
rorizmusa végső lépésre kényszeri-
tené a kormányt, de el is várjuk
a kormánytól, hogy a nemzet jól
felfogott érdekében e lépést szük-
ség esetén megtenni el nem mu-
lasztja.

A helyzet kulcsa ezek szerint
csakugyan az ellenzék kezében
van. Használja ezt a kulcsot haza-
fiasabb belátása szerint. Ne félem-
litsen, hogy meg ne félemlítették.

— **Horánszky a néppárt ellen.** Horánszky
Nándor beszámolójának az a része, mely-
ben a néppárti agitáció ellen foglal ál-
lást, így hangzik:

A legnagyobb sajnálattal és hazafiui
aggodalommal látom azt az agitációt,
melyet a néppárt folytat és fölötte csu-
dálkozom azon, hogy tiszteletreméltó fér-
fiak és egyházamnak ebben résztvevő
hazafias papsága nem látják be, vagy
nem méltányolják azokat a veszedelme-
ket, melyek elé az országot ezzel az agi-
tációval viszik, mert ne áltassuk magun-
kat az iránt, hogy ez az agitáció azok

TÁRGZA.

Mikor a sziv megszólal.

(Orosz genrekép.)

Irta: Gerő Imre.

Vaszili Dimitró gazdának homokig
égett le a háza. Szakasztott úgy tett,
mint tette volna helyébe más gazda;
földhöz vágta a sapkáját, tépte a haját
megkáromolta az eget.

Vaszili szegény adnodnokot-ból (fel-
szabadult hűbéres) vitte fel harmincz lé-
lek despotájáig, azaz, hogy csak úgy
örökölte őket sógorától, a miért hogy
a maga jószántából állott be hozzá hű-
béres parasztnak, nem lévén mit ennie
felszabadulása után.

Harmincz lélek felét mindjárt elado-
gatta, mert hát drága volt a pálinka, nem
telt ki a korpa árából. A másik fele jó-
formán valamennyi elszökött. A még
megmaradt három darab belegyuladt az
éjjel vontató marháستól, gazdaságostól.

Vaszili Dimitró szokása szerint ismét
neki fente-köszörülte a torkát, hogy a
báméskodók gyönyörűségére, válogatott
gyökeres mondókáit zudítsa a kerek vi-

lagra; — de hirtelen torkába kapaszkod-
t a szava s akárhogy döfködte kifelé,
az csak nem jött. E legszebb pokolpará-
zson süttött átkok kárba veszték kedvéért
ennek a nehnány ártatlan szónak:

— Feniska, piczi Feniska! hát te
nem szenesedtél bele?

— Megmenekültem, gazdám, szolt a
leány, a szőke Feniska, ki a pince üreg-
ből tápáskodott elé. Odaült gazdája mellé
a füstös gerendára, aztán ott kezdte, a
hol amaz elhagyta, csakhogy asszony
módjára: sirt.

Dimitrónak pedig hirtelenében jó
gondolata támadt.

A sehogyse kapavégre termett Feniska
nyomdokában a fél falu kozákja, meg
pénzes sihederje járta a tatártáczot; hogy
mi végből, azt sehogyse tudta elképzelni.

Egyszer a Zdenkó szomszédja jött
hozzá.

— Te Vaszili, add nekem azt a sárga
képű Feniskát esérébe. Odaadom érte a
kerekaragó Jankómat, meg a sovány
Besboronkót, ki a téglákat gyurja. A
leghasznavehetőbb két lélek.

— Minek neked az a vézna teremtés?
Hisz egy vizes esőbröt nem bir el a
vállán.

— Hohó Dimitró, nem is a vizes
esőbröket emeltetem vele.

— De nem kell ám nekem sem a
téglafogyasztó, sem a kerékrontó. Az
egyik sokat eszik az én káromra, a másik
meg nagyon keveset a magakárára. Sohse
egyenged a Feniska lábanyomát.

Máskor meg a Klistin pálinkás álli-
tott be hozzá, hogy kérje el a szolgálót.
Igy jött, ment egy egész sereg.

A mint mondám, Vaszilinak jó ötlete
támadt. Bizonyítá az elégedettség baráz-
dája, mely szája szélétől végig enyelgett
a füle czimpájáig.

Aztán megbökte a siró eselédet.

— Feniska te, elmégy a Klistin gaz-
dához, megmondod neki, hogy én külde-
lek. Jöjjön ide hozzám.

Hanem a fehér nép csak jobban neki
esett a siránkozásnak. Nem akart menni.
Vaszili ekkor erősen rá rivalt.

— Szedd a fatalpad, a czár taga-
dóját!

A leány nagy bögvé neki törte magát
a nehéz utnak, — Vaszili pedig a markába
röhögött.

Éz a Klistin maga-magát szedi rá, —
nem vontatja ez a leány a czár pálinkás
szekerét sem!

Csakhamarjában lélekszakadva ügetett

malmára hajtja a vizet, a kik minden áron a magyar állam erejének gyöngítésére törekednek, hogy továbbá ezzel az agitációval a nép érzelmeibe egyrészt a felekezeti fanatizmus, másik részről a vallási érzület profanizálása vitetik bele, a mi mindkettő önmagában is elég gonosz dolog, hogy akarva, nem akarva beoltatik a nép lelkébe a demagógikus eszme iránti fogékonyság, a mennyiben az agitáció minden egyes fölmerülő mozganatánál a politikai, állami, egyházi és társadalmi tekintély pro et kontra meghurczoltatik, hogy ez az agitáció a maga speciális célja érdekében minden politikai irányzattal paktálván, ez által a népet nemzeti nihilizmusra tanítja, a mi pedig minden hazafiúi kötelességérzetnek megölő ellensége, hogy végül ez az agitáció magát a katolicizmus igazi érdekeit is veszélyezteti. Ime a destrukciónak és koczkatatnak mindmennyi megnyilatkozása, melyeknek nem lehet más hatása, minthogy megbontják a társadalmat, az államot, az individuum lelki egyensúlyát és minden erkölcsi rendet, melyen a közélet egységes működésének nyugodni kellene.

Én a magam részéről senkiről sem tételezem föl, hogy e szerencsétlenségek előidézésére szándékosan törekszik; de mert tisztán látom, hogy a néppárti agitációnak más következményei a legjobb akarat mellett sem lehetnek, ki kell mondanom azt a meggyőződésemet, hogy a haza ügyének szolgálatot tesz mindenki, a ki a néppárt politikájától tartózkodik és az ellen állást foglal, de természetesen nem az erőszak, nem a törvénytelen üldözés és nem a kivételes törvények alkotásának fegyvereivel, melyeket én mindenkivel szemben elítélek, mert ez egy alkotmányos államban az én szemem előtt a legszomorubb jelenségek közé tartozik, mert továbbá ez csak olaj a tüzre és hodie mihi, eras tibi, holnapután pedig mindnyájunknak, hanem a szelidség és kapacitáció eszközeivel, melyeket én teljesen elegendőknek tartok ama megtévedések ellen, melyekbe magát a néppárti agitáció beletüzeltte, vagy melyekbe a közvéleményt belevinni akarja. Erényből és jó politikától kell élni, uraim és akkor nem lesz szükség az erőszakra, mely csak a rossz lelkismeretnek, a tehetetlenségnek, vagy az államesínyeknek szokott fegyvere lenni.

— **Wekerle visszavonulása.** E czim alatt egy budapesti lap tegnap azt újságolta, hogy Wekerle Sándor dr. országgyűlési képviselő barátai körében kinyilatkoztatta, hogy már legközelebb hosszabb időre visszavonul a politikai élettől és a jövő országgyűlésre nem vállal mandátumot.

Ezzel szemben a Bud. Tud. fel van hatalmazva annak határozott kijelentésére, hogy e közlemény épenséggel nem felel meg a valóságnak; Wekerle dr., a ki holnapról kezdve naponta részt fog venni a képviselőház és a pénzügyi bizottság ülésein, egyáltalán nem gondol arra, hogy a politikai életben való aktív részvételről lemondjon és senkivel szemben sem tett oly nyilatkozatot, a mely csak a legtávolabbról is erre volna magyarázható.

Országgyűlés.

Budapest, szept. 9.

Az ülés elején Chorin Ferencz előadó bemutatta az igazságügyi bizottság jelentését a bűnvádi eljárásnak a bizottsághoz utasított részéről. Ezek is a Ház előtt lévén, megkezdtek a bűnvádi eljárás részletes tárgyalását is.

Az egyes szakaszokhoz is sürűen nyújtották be a módosításokat; valamennyi azonban olyan volt, hogy a javaslat lényegét alig-alig tangálták és Erdély Sándor igazságügyminiszter, Plósz Sándor államtitkár és Chorin Ferencz előadó röviden kijelentették, hogy a módosításokat elfogadják. A Ház aztán így is határozott minden esetben.

Igen simán folyván a tárgyalás, bizony a padosok meglehetősen megritkultak. Amiből Herman Ottó alkalmat csinált a Ház tagjainak megolvasására. Am a határozatképességet hat plusszal konstatálták s így a tanácskozás fennakadás nélkül gördült tovább.

Ma összesen 141 szakaszt fogadott el a t. Ház; holnap a vitát folytatja.

A reáliskola szükségessége.

Debreczen, szept. 10.

I.

Nehogy Debreczenben és országszerte általános óhajtként fogadják azon hirt,

elő Klistin gazda; hozott ötven rubelt, meg egy csomó parasztot, a kikre rá volt hagyva, hogy a Vaszili légett viskója helyébe tapossanak másikat.

Dimitró három napig maga köré tapostatta a viskót ereszaljáig. Addig meg sem mozdult a helyéből. Eppen csak a nádfődelet iparkodtak fölilleszteni a süvege fölé, a mikor a Klistin szólt be megint Feniskástul.

Klistin gazda oly szomoruan nézett maga elé, mint valami megvert kozák. Az örökösen mosolygó vonások most is ott fityegtek ugyan az ábrázatján, csak hogy most asszonykörümtől voltak oda tarkázva.

— Hozom a poklok édes anyját; — ez a némbor a kénköves ördög-melegítőt hordja bordája mögött. Veszett egy teremtes. Nem adja olcsóbban az ölelést a szemem világánál! — Adok egy jó tanácsot Vaszili; ha egyik kezoddal a derekát fogod, hát a másikba vedd a kancsukát! Ezután Klistin gazda elillant.

Feniska sirva panaszkolta, hogy ő nem szeretheti a pálinkás Klistint. Hogy ő... ő... mást szeret.

Vaszili nagyon együgyűleg pillantott. Sohse hallott ő arról valamit, hogy egy lélek mást is tudna érezni, mint a kan-

csukat, hogy egy lélek egyébnek tartaná magát más léleknél s hogy a maga rovására merne gazdálkodni bőrével.

— Te Feniska, ahhoz az uri bolondságokhoz én nem értek. Eredj el most a Zdenkó gazdához, aztán kérd be ide.

Hanem erre Feniska olyan szomoruan epekedve fektette gazdájára égszínkék szemét, hogy az önkéntelen is visszagondolt arra az „uri bolondságokra,“ a mikhez ő nem értett. Valami furesa, keserves édes esiklandás motozgatott a mellében, a mi aztán végig, végig ömlött a testén, melegen és melegebben, hogy a szeme is kigyuladt belé.

— Feniska, suttogta, mit is mondtál előbb?

— Mást szeretek, — suttogta a leány még halkabban.

Dimitró erre boszankodott, maga se tudta, miért? Dühösen fogta a nagaikat, az egyetlen butorábot, mely még jobb időkből maradt fenn.

— De már most lódulj!

Feniska panaszosan zokogva hagyta oda gazdáját s kevés vártatva Zdenkó jött el s hozott rubelt egy lábbeli véggel; azonfelül pedig felrakatta a nádfődelet az isba tetejébe.

Hanem harmadnapra ő is vissza-

hozta Feniskát, véres orral; már hogy a Zdenkó orra volt véres. Káromkodott, mint — no, mint egy muszka paraszt s vissza se követelve pénzt, a mire ráta- padt már a boszorkány átka; úgy verte be maga mögött az ajtót.

Feniska leborult a gazdája előtt s remegve, szégyentől kivörösödött arcát tenyerébe temette, esdekelte hogy el ne kergesse. Azután égően függesztette reá mélabus szemepárját s édes, epedő hangon zokogta:

— Ne kényszeríts, hogy mást szeressek, mikor... mikor... Vaszili sohsem tapasztalt önkívületben hajolt le hozzá, mohón szívta magába a leány fel-felszakadó sohajtását s lesve ajkáról azt a még ki nem lehelt részegítő szót.

Feniska észbontón merítette álmodozó pillantásait a Vaszili szemébe s odaroskadt melléje.

— Téged szeretlek Vaszili... A parasztruha alatt megszólalt a szív és boldogan zárta karjaiba Feniskát.

— Feniska, édes piczi Feniskám!...

Sok millió kéznek ad az ipari munka kenyeret, az ügyesebbnek jólétet, sőt nagy vagyont is. Csakhogy ehez ismeretek szerzése szükséges, még pedig reál ismeretek kellenek s azért van szükség a reáliskolákra. Hogy mennyire van szükség a reáliskolákat végzett erőkre, ezt az látja leg-

jobban, ak hol a legte tészel kény mert hazai

Ezek u szólalás in hez beadr szolgál, le takra isre

Abban vélekedésé szokás eg gymnázium hogy épe megszokás indok, mel szabad ez hogy a reáliskolát a földsziné arról kell ket lehet még elég

Hiszen is elég szá tek és nev nak, sőt tultömöttsé ségü egyén előre s a mes remér sulnak.

Azok debreczeni mig inkább Az ip folyton sza első sorban Hogy tályok nép tanintézete nem lehet sére, mert kellene sz hogy arra

Azt zium felé s ugy láts azon megg korban a nek önáll

utóbb rá f gatók szár az államn s a gyako a milyenn feuntartan

Ezt p szükség és deke.

Hogy tal ember lyét elism viteles es ismeretekr megáldva.

Igen s tanulmány proletár, ókban kal szokni a reáliskolát lalkozások és szép el Legtő

jobban, aki több ipari vállalatot ismer, a hol a legtöbb állást sokszor magas fizetéssel kénytelenek idegenekkel betölteni, mert hazai erő nincsen.

Ezek után pedig minthogy jelen felszólalás indító okául a városi közgyűléshez beadni czélzott ismeretes indítvány szolgált, legyen szabad az ebben felsoroltakra is reflektálnunk.

Abban igazat adunk az indítvány vélekedésének, hogy nálunk a megszokás egy neme lehet az, a miért a gymnázium felé erősebb az áramlat, csak hogy épen azért, mert sok esetben a megszokás, vagy az egymást utánzás az indok, mely a gymnázium felé vezet, nem szabad ezen babfelfogást azzal tetőzni, hogy a közszükség folytán felállított reáliskolát csak úgy könyvedén elseperjük a földszinéről. A nagy közönséget inkább arról kell meggyőznünk, hogy gyermekeiket lehetőleg oly pályára is adják, hol még elég szabad tér van a boldogulásra.

Hiszen már a meglévő gymnáziumok is elég számú tudományos embert neveltek és nevelnek a jelenben is az országnak, sőt azt látjuk, hogy több pályán túltömöttség van s a legkitünőbb készütségű egyének mily nehezen haladhatnak előre s a sok éven keresztül táplált vérmes remények számos esetben meghiusulnak.

Azok az indokok, melyek folytán a debreczeni főreáliskolát feállították, ma mig inkább megállanak, mint ezelőtt.

Az ipari vállalatok magyarországon folyton szaporodnak a hová jó fizetéssel első sorban is reálismeretekkel juthatni.

Hogy a reáliskolánál az alsóbb osztályok népesebbek, mint a felsők, ez más tanintézeteknél is így van s az egyáltalán nem lehet ok egy tanintézet beszüntetésére, mert akkor a gymnáziumot is be kellene szüntetni, pedig mi elismerjük, hogy arra is szükség van.

Azt látjuk ugyan, hogy a gymnázium felé városunkban többen áramlanak, s úgy látszik a lakosság csak később fog azon meggyőződésre jutni, hogy a mai korban a reálismeretekkel hamarabb lesznek önállókká gyermekeik, de előbb utóbb rá fognak jönni. Sőt mig a hallgatók számának hanyatlása esetében is az államnak kötelessége az elvileg helyes s a gyakorlat követelte intézményeit mint a milyennek mi a reáliskolákat ismerjük fenntartani.

Ezt parancsolja a nemzetgazdasági szükség és a lakosság jól fel fogott érdeke.

Hogy a gymnáziumot jól végzett fiatal ember a technikán is megállja a helyét elismerjük, csak hogy ez azon kiviteles esetekre áll, ha egyesek a reálismeretekre feltünőbb képességgel vannak megáldva.

Igen sok gymnázista félbe hagyván tanulmányait több esetben lesz belőle proletár, mert aki már a magasabb régiókban kalandozott az nehezen fog hozzá szokni a hétköznapi foglalkozásokhoz. A reáliskolát félig végzett ifjak az ipari foglalkozásoknál még mindég megfelelő állást és szép előmenetelt találhatnak.

Legtöbb szülőnek midőn gyermekeit

iskoláztatja a pályaválasztásnál első sorban is erre kell gondolnia, hogy gyermekei anyagi jólétét biztosítsa. Tehát oly pályát kellene választania, melyen lehető rövid idő alatt s a legvalószínűbben célját el is érje. Csak hogy igen kevés szülő figyeli meg, hogy időről-időre a kor kívánalma szerint mily foglalkozásokra van országszerte általános szükség. Egy kis körültekintéssel sokan meggyőződhetnek, hogy mennyire túltömött egyik-másik magas reményeket ígérő pályára s jobban megfontolván a dolgot a helybeli főreáliskola növendékeinek száma is csakhamar megnagyobbodnék.

Azoknak pedig, kik a reálismeretek fejlesztésére a 19-ik században nagy súlyt nem fektetnek csak azt jegyzem meg, hogy ez nem izlésen alapszik. A nemzetgazdasági szükség szabja meg, hogy minden államban a foglalkozási ágak mily mérvben legyenek betöltve a közjólét érdekében. És nálunk is elkövetkezett az idő, midőn az ipar és kereskedelem államháztartásunkban a legtekintélyesebb és legfontosabb tényezőként szerepel.

Rössler Richárd.

Schmitt Jenő dr. levele.

Schmitt Jenő dr. ki *Das Geheimniss der Hegelischen Dialektik* ez. munkájával 1887-ben a berlini akadémián első díjat nyert s ki jelenleg az igazságügyminiszterium tisztviselője, levelet küldött Erdély Sándor igazságügyminiszterhez, melyben állásáról való leköszönését tudatja vele, lemondását azzal okolva meg, hogy lelkiismereti szabadsága — a kapott miniszteri utasítás után — nem engedí tovább szolgálni. Schmitt levelének egyes passzusai a következők:

En miniszter urhoz ezen soraimat már nem intézem, mint államhivatalnok, sem pedig mint pusztá magánember, hanem ama egyedüli legmagasabb méltóság és szent fenség nevében, melyet minden emberben ébreszteni akarok. Nem szólok a gyűlölet és személyes fennhőzítés hangján, a ki a legigénytelenebb, de legelvetemedettebb embernek és ellenségeimnek is kész vagyok szolgálni, a ki ezen lépésemmel kész vagyok a világnak minden nyomorát vállaimra venni, hogy abba takarózzam büszkébben, mint biboros palástba.

Igen fiatal korom óta voltam államhivatalnok és akkor, midőn teljesen világossá vált előttem, hogy magasabb emberi méltósággal ilyen foglalkozás összhangban nem állhat, nem személyes tekintetből, de családomra való tekintetből nem mondtam le. De csakis oly feltétel mellett tettem ezt, hogy eszméimet, melyek az embernek isteni természetét és az állati erőszak, akár törvényesen szentesített alakjának is a kárhóztatását hirdették, nyíltan hangoztassam a világ előtt.

Miniszter ur azonban 2566. I. M. E. 1896. szám alatt kibocsátott rendeletével tisztán elvi, sem magyarországra, sem egyébb konkrét államra vonatkozó külföldi irodalmi működésembe, mely sem büntetőjogi, sem erkölcsi kifogás alá nem eshet, minden jogi alap nélkül, a gondolati és lelkiismereti szabadság elvét lábbal taposva, nagyinkvizitori módon beavatkozni próbált, a midőn „felszólított”, hogy a jelzett irányban való nyilvános szerepléstől és hasonló sajtótermékek közzétételétől tartózkodjak, mert ez az államhivatalnok jellegével és követelményeivel össze nem fér.” Oly feljelentés alapján tette ezt

a lépést, mely alattomos módon két cikket, az egyiket „Die Religion des Geistes” című közlönyömből, a másikat „Der Socialist” közlönyből említi, melyek csak az által tűnnek fel, hogy a czimben az „Anarchie” szó fordul elő, melylyel a vulgáris babona a bombavetés fogalmát köti össze és mely körülmény által a tudatlan közönség könnyen félrevezethető — engem félreérthetetlen czélzattal az erőszakra való lázítással gyanúsítani merészelt, jóllehet a leplezett feljelentő a cikkek szövegéből is tudta, hogy egész életem épen mindennemű erőszak kárhóztatásának van szentelve.

Majd így végzi: Én ezuttal miniszter urhoz semmiféle kérvényt, tehát felmentés iránti kérvényt sem intézek és csak egyszerűen tudomására hozom, hogy megszüntetem államhivatalnok lenni. Érteni fogja azonban miniszter ur, hogy ezen nyilvános és ünnepélyes lépés után a „lemondás el nem fogadását” vagy fegyelmi vizsgálatnak bármely ürügy alatt való elrendelését csakis az idézettekhez hasonló kiesínyes, de ezuttal már teljesen tehetetlen zaklatási kísérletnek, szárnalmas komédiának tekinthetném, melyet figyelemre sem érdemesíthetnék. Természetesen ellenzéki lapok hallatlan zsarnokságnak minősítik a miniszter eszelekedését, ki szelid és jóakaró hangon kérte fel Schmittet, hogy szakítson azon böleseleti iránynyal mely mely nálunk még jobban felnyitja azok szemét, kik így is eléggé gyűlölik a tekintélyt.

Egy jó vidéki gimnázium.

— Ajánlva a szülők figyelmébe. —

Debreczen, szeptember 10.

Ma, midőn a debreczeni gimnáziumokból rendre kiszorulnak a későn jelentkező tanulók s napi rendre került a főreáliskolának gimnáziummá átalakítása, midőn sok helybeli szüle kénytelen gyermekeit vagy más irányu középiskolába adni, sokszor hajlama ellenére vagy messze idegenbe küldeni jelentékeny anyagi megterheléssel, — nem vélünk felesleges szolgálatot tenni, ha az ilyen szülők figyelmét egy közel eső, jól berendezett gimnáziumra hívjuk fel, amelyet a közel multban a fenntartó hatóság áldozatkészsége és egyes pátronusok fedelmi bőkezűsége arra a színvonalra emelt, amelyet a törvény minden élni és virágozni akaró középiskolától megkövetel. Ez a *hajdu nánási ref. gimnázium*, amely ugyan még most csak hatosztályú, de épen ez évben indult meg biztató mozgalom arra nézve, hogy állami segélylyel nyolcz osztályúvá egészítsék ki.

Nagyon is alkalomszerűnek találjuk tehát egy tanügyi férfinak hozánk beküldött következő fejtegetéseinek közlését:

A vallás és közoktatásügyi miniszteriumnak a hazai közoktatás állapotáról szóló XXV. jelentése megezáfolatlan adatokkal mutatja ki, hogy a gimnáziumi tanulók száma 1890-től kezdve fokozatosan, — évenként átlag 4%-al emelkedik; úgy hogy ma már átlag 300 tanuló jut egy gimnáziumra, jóllehet a hazánkban fennálló 189 középiskola közül csak 138 mondható teljesnek.

Ugyan ezen jelentés felvilágosít arról is, hogy az ev. ref. egyház főhatósága alatt álló középiskolák tanulóiinak létszáma 10 év alatt 6310-ről 8107-re emelkedett — az 1894/5. isk. év végéig.

A legközelebb megjelent értesítők pedig arról tanuskodnak, hogy ez emelkedés az 1895/96. tanév folyamán még szembeszökőbb volt. Így például a debreczeni ev. ref. főgimnáziumba 787, a nyíregyházi államsegélyes ág. hitv. főgimnáziumba 394, a miskolci ev. ref. főgimnáziumba 390, a sárospatakiba 468, a sátor-

alja-ujhelyibe 395, a miskolci kir. kath. algimnáziumba 256, az egri hat osztályú reáliskolába 227, a hozzánk szintén nem nagyon messze eső szatmár-németi ev. ref. főgimnáziumba 299, a szatmári kir. kath. főgimnáziumba pedig 445 tanuló iratkozott be az 1895./6. iskola év folyamán.

Ugyanezen értesítőben arról panaszkodnak az igazgatók és pedig egybehangzóan, hogy nagyon sok felvételre jelentkezett tanuló voltak kénytelenek visszautasítani. — Így például a debreczeni ev. ref. főgimnáziumnál (lásd a múlt évről szóló Értesítő 46. lapját) „magából az V. osztályból annyi növendék maradt ki, hogy számuk egy külön osztályt tenne ki”. — A kegyes tanítórendiek debreczeni algimnáziumánál is (l. az Értesítő 117. lapját) 30 félévelre jelentkező tanuló volt kénytelen elutasítani az igazgató párhuzamos osztály hiányában.

Ha fentebb említettem, velünk ugy szolván szomszédos gimnáziumok ide vonatkozó adatai mind egybeállítjuk, kitűnik hogy 200-nál is jóval nagyobb volt azon tanulók száma, kik a múlt isk. év kezdetén egyik, vagy másik középiskolába be akartak iratkozni, de részint az osztályok zsúfoltsága, — részint párhuzamos osztályok hiánya miatt vissza utasítsanak „a szülők nagy szomorúságára.”

Ily körülmények között lehetetlen föl nem álltanunk a kérdést: Mi az oka, hogy a nánási hat osztályú ev. ref. gimnáziumnál oly csekély számmal jelentkeznek a vidéki tanulók? Hiszen ez az ősrégi középiskola ma már minden tekintetben úgy fel van szerelve, hogy a jogos és törvényes következményeknek is teljesen megfelel. Egészen új 78 m. hosszú 11 m. széles magas földszinti épülete a higiénia minden kívánalmait kielégíti. — Tornacsarnoka teljesen felszerelve, muzeuma, könyvtára olyan helyzetbe és állapotba van hozva, hogy egy igen illetékes helyről jött kijelentés szerint sok államszolgálatos főgimnázium hátrább áll nála tekintetben. — Tanárai (7 rendes és 5 melléktanár) egytől egyig mindnyájan oklevelesek, köztük 3 bölcsészettudor! Vasuti összeköttetésünk ha kifogástalanul nem nem mondható is, mégis olyan, hogy nagyon megkönnyíti a hozzánk való eljutást valamennyi szomszédos megyéből, főleg ha számításon kívül nem hagyjuk az épülő félben levő t. polgár—királytelki s az ebbe ékeződő Debreczen—b.-sztmihályi vasutat is. A tandíj jóval kisebb, mint bármely más szomszédos gimnáziumban. Az ellátás hasonlíthatatlanul kevesebbe kerül, mint bármelyik más városban; teljes ellátást kaphatni náluk 8—10—12 frtér havonként.

S mind ennek dacára a múlt évben is csak 39 vidékről jött tanuló iratkozott be ezen gimnáziumnál! Pedig bizonyításra sem szorul, hogy állami oklevéllel, tehát teljes qualificációval bíró tanárok sokkal nagyobb eredményt képesek elérni oly osztályokban, hol a tanulók száma 20-an felül alig emelkedik, mint oly középiskolákban, hol az egyes osztályok 60, 70, némely helyen 80 tanulóval vannak telezsúfolva s a hol teljességgel lehetetlen a növendékek iskolán kívüli élete s erkölcsi magaviselete fölött is az annyira szükséges felügyeletet gyakorolni. Ily körülmények között valóban megfoghatatlan, hogy a szülők gyermekeik rovására s kiszámíthatatlan kárára nem fordulnak teljes bizalommal a kevésbé népés gimnáziumokhoz, ezek között a Debreczenhez olyan közel eső h-nánási gimnáziumhoz.

S z i n h á z .

— **Érdekes festmények színpadunkon.** Az „Ezer év.” előadásán, a melylyel a színi szezon Komjáthy János színigazgató megnyitja, érdekes s nagyon szép diszletek kerülnek bemutatásra. Kovács

János akadémiai festő és Beczkóy József színházi festő erősen készülnek a diszletekkel s Benczur Gyula festménye után a „Vajk keresztelése” és „Budavár bevétel” című képek már csaknem készen vannak. Komjáthy színigazgató különben egy tableaux-val bővít ki a látványosságot, melynek a Kossuth korszakra lesz vonatkozása. A bemutató iránt városszerte nagy érdeklődés mutatkozik.

Táviratok.

— A Debreczeni Ellenőr saját tudósítójától.

A t. Házból.

Budapest, szept. 10. A bűnvádi eljárás tárgyalása a tegnapi tempóban halad. — Apróbb módosításokat adtak be, amelyek legtöbbjét a kormány elfogadta. Így vita nélkül, lagymatag érdeklődés mellett folyik a tárgyalás, amelynél ma alig ötvenen voltak jelen.

A kultuszminiszter veszélyben.

Budapest, szept. 10. Wlassics Gyula miniszter életveszélyben forgott ma d. e. Bérkocsija a Váci körut és a Báthory-utca sarkán neki ment a villamos vonatnak. — A fiakker összetört, szerencsére Wlassics sértetlen maradt.

A súlyodó város.

Budapest, szept. 10. Brűx-ből újabb süppedést jelentenek. A földszakadás miatt az aussig-teplitzi vasuton a közlekedést egyelőre beszüntették.

Meggyilkolt nagyvezér.

Budapest, szept. 10. Londonból sürgönyzik, hogy Tangerben a marokkói szultán nagyvezérét megmérgezték.

Egy híres csillagász halála.

Budapest, szept. 10. Palinici világhírű csillagász a Vezuv kráterénél álló observatorium igazgatója meghalt.

NAPI HIREK.

T á j é k o z t a t ó .

Lapzárta mindennap d. u. 2 órákor csak esetleg hétfőn később.

Kéziratok visszaadására a szerkesztőség nem vállalkozhatik. Kérjük a lapnak csak az egyik oldalára írni, ha lehet porzó nélkül!

— **A polgármester Budapesten,** Simonffy Imre kir. tanácsos polgármester hétfő óta Budapesten tartózkodik s ott marad ezen az egész héten. Azonkívül, hogy a kultur kongresszuson képviselte a várost, a külföldre miniszteriumokban megsürgeti az elintézésre váró városi ügyeket.

— **A főgondnok választáshoz.** A helybeli függetlenségi párt közlönye tegnap azt az előzékenységet követte el, hogy szórul szóra leadta „Zászló bontás” című tegnapi híreinket, a melyben megírtuk, hogy az egyházkerületi közgyűlés után tartott igen népes értekezlete a kerület lelkészeinek és világi urainak egyhangúlag Dégenfeld József gróf főispán és egyházmegyei gondnok főgondnokká választását óhajtja. De nem állhatta meg a lap-társ, hogy az értekezletet az egyházak választási szabadságának befolyásolásával ne vádolja. Holott sokkal inkább ráil-

nék ez a vád a Debreczen elveit követő urakra, a kik a főgondnokban egyedül azt keresik, hogy az ő politikai pártjukhoz tartozik-e és akik felhívják és „elvárják” elvtársaiktól, hogy az ő kikiáltott hivatalos jelöltekre szavazzanak. — Mindezt pedig az Egyetértés tegnapi számában megjelent nagyon is hivatalos színezetű tudósításból tudjuk meg, azzal együtt, hogy az az igazi nagy emberekben megszorult ellenzék nem talált külön ellenfelet gróf Dégenfeld Józseffel szemben Uray Imrénél, akit az ország legfőbb arról ismer, hogy néhány vicezes beszédet eresztett meg a képviselőházban és akiben saját párthívei sem tudnak egyéb érdemet fölfedezni az egyházi élet terén, mint hogy következetesen más véleményben szokott lenni, mint Dégenfeld József gróf. Legyen nyugodt az ellenzék, nem irigyeljük tőle Uray Imrét; — de fölötte sajnálnánk, ha magasabb szempontok nem vezetnék a tisztelt ref. magyarságot annál, amelyet Uray Imre és hívei képviselnek — és az egyház valódi érdekeit nem tudnák felibe rendelni a köznapi politikának. Az Egyetértés említett híre különben így hangzik:

„Az ellenzék a választás ügyében a gyűlés után külön konferenciát tartott, a melyen igen sokan jelentek meg. Az egyházmegyékből beadott jelentésekből az tünt ki, hogy a főgondnoki állásra olyan jelölt, a ki a kormánypárt jelöltjével sikerrel megmérkőzhetik, csakis Uray Imre orsz. képviselő és a beregi ev. ref. egyházmegye gondnoka lehet, a kit az értekezlet első helyen is ajánl és felhívja elvtársait, hogy sorakozzanak mellette. De miután a protestáns autonomia megadja a jogot, hogy az egyházak presbiterei másra is szavazhatnak, kimondta az értekezlet, hogy nincs ellene, ha valaki Thalyra, vagy Isaákra is szavaz, csak azt várja el elvtársaiktól, hogy abban az esetben, ha Uray és gróf Dégenfeld kapnák a legtöbb szavazatot és egyiknek sem volna abszolnt többsége, az új szavazásnál ne Dégenfeldre, hanem az ellenzék jelöltjére, Urayra szavazzanak.”

— **A 25 éves Csokonai-szobor.** Lapunk egyik barátja értesít, hogy holnap lesz 25-dik évfordulója annak, hogy a Debreczen város közönségének áldozatkészségéből emelt Csokonai-szobrot, Izsó Miklós e zseniális alkotását országos ünnepséggel leleplezték. — Eszébe jutott-e valakinek, hogy e negyedszázados évfordulón megkoszorúztassék a költő monumentuma?

— **Virillisták névsora.** Az igazoló választmány ma és holnap tartja ülését, amelyeken a legtöbb adót fizető bizottsági tagok 1897-re érvényes névjegyzékét fogja megállapítani. A felszólamlások szóval, vagy írásban megtehetők a választmánynál.

— **Meghívás.** A debreczeni ügyvédi kamara állandó bizottsága a kamara hivatalos helyiségében f. é. szeptember 11-ikén (pénteken) este 6 órákor ülést tart, melyre a tagokat ez uton meghívom. Tárgy: az esküdtzéki bíróságokról és a bűnvádi perrendtartás életbe léptetéséről szóló törvényjavaslat folytatólagos megvitatása. Debreczen 1896 szept. 9. Márk Endre bizott. elnök.

— **A kilenczedik gyógyszertár.** Négy-száz Csapó- és Kossuth-utcai lakos támogatja dr. Batáry István helybeli gyógyszerésznek a belügyminiszterhez intézett folyamodványát a Szarvas-tér környékén új, kilenczedik gyógyszertár engedélyezése

tárgyában. is, mint elővégett lekö-

— A törvényhatóságok fenntartási közzására szük 1898-ik év irányzat e szept. hó 7-én közszemlére tek ezidő megtekinth a fenti hatvatalhoz be szeptember Vértessy Is-

— Gép-pesti állam hogy a hely kezelőinek ipariskolába színház u. ján nyílik tart. A bein től szeptom Tanulókul tött önálló lönböző gép a gőzkazán esőplégekék. A felv a munkakö szükség. hetnek. A

— Egy ezen város királyhoz, szítmények és bór moz vidházy Ká vezett és k Zádor Lajo

— Ado dáját adta debreczeni máért kiut egészében a tem alapja Péter, kis a tanév bel alapítványb ösztöndíjba mazásául. S délelőtt az Aron püspö

— Egés Az államv beható egy ma d. e. c egészségüg voltak Bó továbbá dr. Nagy Kál alá jutottak tési készülé különösebb egyéb mell tal kiszolgá államvasut nem csak a talában vév gének oltal méltó elism

— Debre gos díjnoks: lete ma d. u helyiségében tart. A gyűl megállapítás

— Agy nyiné házá egy rozoga vevésével. tőzkeést, így is düle eldölt s

tárgyában. A belügyminiszter e kérelmet is, mint előző társait, szabályszerű eljárás végett leküldötte a város közönségéhez.

— **A jövő évi utadó közszemlén.** A törvényhatósági utak építési, kezelési és fentartási kiadásairól valamint, ezek fedezésére szükséges bevételekről az 1897 és 1898-ik évekre összeállított költség előirányzat elkészülvén az az f. 1896 évi szept. hó 7-től számított 15 napra, az az szept. hó 22-ig a városi adóügyosztálynál közszemlére kitétetik, hol azt az érdekeltek ezidő alatt a hivatalos órák alatt megtekinthetik s esetleges felelőzéseiket a fenti határidő alatt a polgármesteri hivatalhoz benyújthatják. Debreczen 1896 szeptember hó 7-én, a polgármester helyett Vértessy István főjegyző.

— **Gépközelők tanfolyama.** A budapesti állami ipariskola igazgatósága közli, hogy a helyhez kötött (stabil) gőzgépek kezelőinek tanfolyama a budapesti állami ipariskolában (Budapest, VIII. ker. Nép-színház u. 8 sz.) f. évi október 1-ső napján nyílik meg s december hó végeig tart. A beiratás szeptember hó 26 napjától szeptember hó 30 napjáig történik. — Tanulókul felvétetnek a 18 évüket betöltött önálló lakatosok, kovácsok s a különböző gépgyárak főbb munkásai, a kik a gőzkazánfűtők, valamint a lokomobil és esőplőgépközelők tanfolyamát már elvégezték. A felvételhez orkölési bizonyítvány s a munkakönyv, vagy munkabizonyítvány szükséges. Vidékiek levélben is jelentkezhetnek. A tandíj 5 frt.

— **Egy díszmunka a kirakatban.** Debreczen város hódoló felirata ő Felsége a királyhoz, melyet email (zománc) díszítvények között szabadkézi aranyozás és bőr mozaik czimer díszít s a mit Dávidházy Kálmán helybeli könyvkötő tervezett és készítet, pár napig látható a Zádor Lajos üzlete kirakatában.

— **Adomány az egyetemre.** Szép példáját adta áldozatkészségének most egy debreczeni tanító, a ki a részére szorgalmáért kiutalványozott ösztöndíjat teljes egészében a debreczeni protestáns egyetem alapja javára ajánlotta fel. Szabó Péter, kis-hatvan-utcai fiúiskolai tanítót a tanév befejeztével a Szikszai-Gáll-féle alapítványból az iskolaszék ötven frtnyi ösztöndíjban részesítette szorgalma jutalmazásául. Szabó Péter az összeget ma délelőtt az egyetem alapja javára Kiss Áron püspöknek átadta.

— **Egészségügyi szemle az indóházban.** Az államvasutak helybeli pályaházában beható egészségügyi vizsgálatot tartott ma d. e. dr. *Bruckner* Ernő, m. á. v. egészségügyi tanácsos, kinek kíséretében voltak Bóczán Elemér állomási főnök, továbbá dr. Popper, dr. Kerekes és dr. Nagy Kálmán pályatorvosok. Vizsgálat alá jutottak az állomáson levő életmentési készülékek, az állomási épületek s különösbbe a várótermek, étkező és egyéb melléképületek; a vendéglő által kiszolgált ételek és italok stb. Az államvasutak illetlen gondoskodása, mely nem csak az intézet alkalmazottai, de általában véve az utazó közönség egészségének oltalmazása érdekében történik — méltó elismerést érdemel.

— **Debreczeni díjnokok gyűlése.** Az országos díjnokszövetség debreczeni fiókegyesülete ma d. u. 6 órakor a bejelentési hivatal helyiségében, Márk Endre elnöklété alatt ülést tart. A gyűlés tárgyát a nyugdíjletmények megállapításának kihirdetése fogja képezni.

— **Agyonütötte a fal.** Özvegy Baranyiné házában két munkás volt elfoglalva egy rozoga istálló falából a gerenda kivételével. Nem tették meg a kellő óvintézkedést, minek következtében a már így is dűledező fal a gerenda kivételkor eldőlt s mind a két munkást maga alá

temette. Schvabik János kőműves oly vesélyes sérüléseket kapott, hogy két órai kínos szenvedés után meghalt, a másiknak életben maradásához is kevés a remény.

— **A piricsei rablás.** A piricsei rablás ügyében a nyomozás még mindig tart. Sipos László kocsis — mint értesülünk — igazolta alibéjét s a csendőrök ellene a további vizsgálatot megszüntették. Kurucz László, a vén gonosztevő, mint már jeleztük, nem tud kimenekülni. Az egyik tettes ő, mit sokan be is igazoltak. A csendőrség kutatja a névtelen feljelentés íróját is, hogy ezáltal bővebb adatoknak a birtokába jusson.

— **A kabai gyilkosság ügye.** Dr. Pillitz Sámuel törvényszéki orvos a kabai gyilkosság áldozatának felboncolásáról ma reggel hazaérkezett. Gere Elemér hulláját már el is temették, a míg a másik áldozat Vég Antal állapota az orvosi jelentés szerint teljesen jobbra fordult s életben maradása feltétlenül bizonyos. *Bagonya* Jánost, a gyilkos legényt beszállították a szoboszlói királyi járásbíró-ság börtönébe, a hol gondos ápolás alá vették s szintén tul van minden veszélyen. Az ügy vizsgálata erősen folyik s legközelebb már teljesen befejezést is nyer.

— **Magyar borok a külföldön.** A bortermelő közönség reménye a nagy termés folytán teljesebbé ment, az ez által szerzett öröm azonban nem volt állandó, mert csakhamar azon hír kezdett erősen szárnyra kelni, hogy ahomoki és kerti borok ára az olaszországi idej nagy termés következtében várható tömeges behozatal által lényegesen le fog szállani arról a nívóról, a mely a múlt és az előző években a szőlősgazdák fáradságát jutalmazta. Sok tekintetben beigazolt ezen utóbbi feltevés, a mennyiben az olaszországi bortermés eredménye, — a mint köztudomású dolog — a közepesen jóval felüli. Mindezek dacára azonban nem semmisülhet meg a magyar bortermelő gazdák közönség reménye, mert az olaszországból jövő esetleges nagy borbehozatalt lényegesen ellensúlyozni fogja azon biztos helyről vett értesülésünk, hogy a franciaországi és svájci borkereskedők a magyar homoki és kerti borokra már eddig is nagymérvű kötésekkel eszközöltek és alapos a kilátásunk, hogy ennek folytán a homoki és kerti borok ára a nagy termés dacára sem fog lényegesen különbözni a múlt évi áráktól. Ezen fontos körülményt kötelességünkhöz híven azért hozzuk a közönség tudomására, hogy már előzetesen is tájékozódva lehessenek a bor árképződésének tényezői felől.

— **A fehér holló.** Ki hitte volna, hogy ilyen nagy városban, mint Debreczen a rendőrségnek teljes huszonnégy órán keresztül a legnagyobb nyugalmat lehet élveznie. Hát a mi derék csavargóink is kétségbeesetten jól kezdik magukat viselni, nem tesznek semmi csinyt. A mikor a legjobb szüretre van kilátásunk, egy részeg ember sem zavarja meg az éjszaka csendjét. Az egész éj folyamán egyetlen rendőri kihágás sem fordult elő s a szép fehér lobogó ott leng a rendőrség épületein, büszkén hirdelve a kivételes eredményt.

— **Örült mozdonyvezető.** Bécs mellett Weidlingau-Hadersdorfban, mint távirati értesülésünk nyomán már jelentettük, tegnapelőtt szörnyű szerencsétlenség történt. Daderer és Göhl vállalkozók iparvasutának teherpályaudvarán Wudetz János mozdonyvezető elindította a mozdonyt, mely 12 loré kocsit vontat maga után az Auhosor és Hadersdorf között dolgozó kotrógéphez. Utközben a vonat rendes menetsebességgel haladt, de egyszerre csak Emeder Tamás fűtő észre-

vette, hogy a mozdonyvezető arca szörnyen megváltozott s keze görcsösen ragadja meg a gőzmozdony emeltyűjét és tolja előre. Emeder leugrott a vonatról, a mozdony pedig örült sebességgel rohant a kotrógépnek s bezúzta a gép falát. Wudetz a mozdony és gép közé került s nyomban meghalt. Az összeütközés következtében az emeltyű hirtelen visszadobott, mire a vonat gyorsvonatsebességgel rohant két kilométert visszafelé s a hütteldorfi uton levő hid egyik ívébe ütközött s ott szerte-szét ment. A kocsi már utközben elszakadtak a mozdonytól s a pályatest mentén heverték. Szerencsére, hogy a sebesség, melylyel a mozdony haladt, minden gőzét felemészttette, mert különben bement volna a hadersdorfi pályaudvarig s itt szörnyű katasztrófának lehetett volna okozója. Emeder, ki leugrott a mozdonyról, súlyos belső sérüléseket szenvedett. Minden jel arra mutat, hogy Wudetz pillanatnyi elmezavarásban indította meg nagy sebességgel a vonatot s életével fizetett az utért. Nehány nap múlva kellett volna esküvőjének megtörténni. Egyszer már Bécsben mint elmeháborodottat megfogták az utcán s hosszabb ideig volt megfigyelés alatt.

— **Mátkaság és házasság.** A londoni Daily Telegraph megkézdte olvasóit, hogy mint vélekednek az eljegyzésekről és házasságokról. Augusztus 15-ike óta mindennap legalább két oldalt töltenek meg a válaszok. Sokáig tartson-e az eljegyzési állapot, vagy ne; szabad-e visszavonni az adott szót; mi a leg-szükségesebb a boldogsághoz? Ilyen, meg más kérdések foglalkoztatják a jó angolokat. Érdekes egy fiatal leány levele, amely a hosszú mátkaság mellett nyilatkozik. Csak a szülők nem szeretik, ha késleltetik a házasságot, mert a bejáratos vőlegény sokszor alkalmatlanságokat okoz. — A levél így végződik:

— Az udvarlás, a pompás séták kettesben, a naplenyugta, a némaság csodálása, oly dolgok, amelyek nem egyhamar ismétlődnek az életben, bármily hosszú és boldog is az. Hadd legyünk mindig szerelmesek és sohasem házasok!

Maryat Florence, a híres regényíró leánya, ezeket írja:

— Tanácsot mondok, ifju nővéreim. Ha azt kérditek magatokban, hogy legyetek-e jegyesei valakinek, vagy nem, itéljétek meg abból a modorból, amelyet mások iránt tanusít és nem abból, a melyben veletek érintkeznek.

— Egy szerető és szeretett asszony írja:

— Kevés fiatal leány van tisztában érzelmeivel 22-ik éve előtt; kevés fiatal embernek volna szabad nősülnie huszonnégy éves kora előtt. Ebben a korban jönnek a fiatalok önmaguk tudatára. Huszonnégy éves korban mentem férjhez öt évi imádni való mátkaság után. Most, ötvenhat évet számlálok és nagyon boldog vagyok. Azelőtt sokat flirteltem és remélhettem, hogy tetszeni fogok a férfiaknak.

Egy hatvanéves nő szerint a hosszas mátkaság minden tekintetben elítélni való. Gyakran keserű csalódásokat okoznak mindkét részen. „Házassodjatok korán és igyekezzetek komoly férjet találni.“

Egy még mindig vőlegény jelenti:

— Két év óta vagyok vőlegény és boldogságom nem szűnt meg. Az örökös vőlegénység bizonyára eszményi valami, de a valóságban nem nagyon alkalmas. Az én különleges esetemben sterlingek hiánya miatt nem tudjuk végét szakítani a vőlegénységnek. Oltárhoz vezetem a menyasszonyomat, mi-helyt szembe merek nézni a szabómmal.

Ez már igazi angol praktikusság.

Debreczeni ügyvédek az esküdt-székekről.

Debreczen, szept. 9.

Érdekes és látogatott ülése volt tegnap délután a debreczeni ügyvédi kamara állandó bizottságának, mely Márk Endre kamarai helyettes elnök vezetése alatt az igazságügyminiszter által szakvéleményadás végett leküldött, az esküdt-székek szervezéséről és a bűnvád perrendtartás életbe léptetéséről szóló törvényjavaslatokat és a kassai ügyvédi kamara egy átiratát vette tárgyalás alá. — Ez utóbbit Dr. Freund Jenő ügyvéd ismertette s pártolólág terjesztette a bizottság elé az átiratot, mely a kuria ama döntvényének megváltoztatására irányul, mely a 20 frton aluli kereskedelmi ügyeket a községi bíróságok hatáskörébe utalja. Az előadó figyelemmel hallgatott világos és meggyőző érvelése után a bizottság egyhangulag kimondotta, hogy a kassai kamara átiratát magáévá teszi s ezzel is hozzájárul a kereskedők e nem kis sérelmének megszüntetésére irányuló erős mozgalmhoz.

A fenn említett törvényjavaslatot dr. Kőrösi Kálmán kamarai tag, mint megbízott előadó ismertette s terjedelmes véleményének felolvasása után az abban felszínre hozott nagy és általános érdekű kérdések felett igen tartalmas vita indult meg és fejlett ki, melyben résztvettek dr. Bakonyi Samu, Abrahám László, dr. Magoss György, dr. Kemény Móricz, Nagy Sándor, Juhász Ignác, dr. Fejér Ferencz, Simonfy István, dr. Kardos Samu, dr. Kálmán József és Freund Jenő dr.

Az előadó azon indítványát, hogy az esküdt képességet megállapító adóminimumnak 10 frtról 30 frtra felemeltessék pro és kontra megvitattván, a törvényjavaslat álláspontját fogadták el.

A javaslat a művészeket általában felruhazza esküdtképességgel, a bizottság kimondotta, hogy csak az „akadémiai művészeket“ kívánja felruházni a feltétlen esküdtképességgel.

A hírlapírókra, kiket a javaslat hírlapírói foglalkozásuknál fogva rendel bevenni az esküdtkek közé, kimondták, hogy az általános esküdti kvalifikáció alapján lehessenek esküdtkek. Volt olyan nézet is, mely őket az esküdti szolgálat alól mentesíteni kívánta volna.

A lelkészekre vonatkozólag hosszas és élénk eszmecsere után az előadói javaslattal szemben, mely kimondani kívánta, hogy a lelkészek ne lehessenek esküdtkek, megmaradt a bizottság a törvényjavaslat álláspontján, mely a lelkészeket az esküdti szolgálat alól csak mentesíti.

A kereskedőket a törvényjavaslat feltétlenül rendeli az esküdtkek lajstromába bevenni, a bizottság nem találta indokoltnak, hogy azok a kereskedők is esküdt képességgel birjanak, a kik még 10 frt adót sem fizetnek.

Az orvosokat és gyógyszerészeket a javaslat menteti az esküdti szolgálat alól. Felmerült ezzel szemben az az indítvány, hogy csak ott élveznek mentességet, a hol csak egy orvos, illetőleg egy gyógyszerész van, de a bizottsági tagok többsége megmaradt a törvényjavaslat álláspontján.

Volt szó arról is, hogy az ügyvédek is mentesek legyenek az esküdti szolgálat alól s erre vonatkozólag oly figyelemreméltó érvek hoztak fel, melyekre tekintettel kimondta a bizottság, hogy az ügyvédek mentességének nagyon sok elfogadható indoka volna mindazonáltal abból indulva ki, hogy ez által a professzionátus jogászai elem igen nagy mértékben vonatnék ki az esküdtkek közül, a felmerült indítvánnyal szemben kimondták, hogy az ügyvédek mentesítését szükségesnek és czélszerűnek nem tartják.

A törvényjavaslat szerint a korra való tekintettel csak a 70 éven felüliek mentesek az esküdti szolgálatról, — ezzel szemben el-

fogadták az előadó azon indítványát, hogy a kor már a 60 éven túl mentesítsen.

Kifogásolta az előadó a törvényjavaslat azon kifejezését, hogy „az esküdtkek jegyzékébe nem vehető fel, a ki ellen bűnvádi eljárás van folyamatban“, mert az eljárás szó jogászilag igen határozatlan, az pedig, hogy minden, bármily jelentéktelen ügy miatti eljárás is kizáró ok legyen, igen méltánytalan. Kimondotta a bizottság, hogy e czímen csak az ne lehessen esküdt, a ki ellen büntett vagy szabadságvesztéssel büntetendő vétség miatt jogerős végzéssel bűnvádi vizsgálat van elrendelve.

Miután még e fogadták az előadó ama indítványát is, hogy a miniszterhez felírják az ezután leküldendő javaslatoknak indokaikkal együtt való leküldéséért és az elbírálásra hosszabb idő engedéséért, az ülés 7 órakor véget ért.

Az előadói javaslat folytatólagos birálatát az idő előrehaladottsága miatt f. hó 11-én pénteken délután 6 órakor tartandó ülésre halasztották. Ez ülésen még általánosabb érdekű s még nagyobb horderejű kérdéseket fognak — különösen az esküdt-székek hatáskörének megállapítása tárgyában — tárgyalás alá venni.

Holnapi számunkban megkezdjük az előadói jelentés eddig letárgyalt részeinek bővebb ismertetését.

Egy gyalogjáró élményei.

Az amerikaiak, ez a bátor és nagy energiájú nép, ahhoz is jól értenek, hogy kell a pénzszerzést olyan merészséggel üzni, mely hatásos a romantikával. Az, amit egy Rendall nevű yankee beszél világkörüli körutjáról, kész regény, melyben a humor szatirikus kulturképekkel és komoly megfigyelésekkel váltakozik.

Ha nem is igaz minden fejezete, de legalább jól van megkoncipiálva. Rendall 50.000 frankban fogadott, hogy meztelenül és egy krajczár nélkül indul utnak, hogy gyalog bejárja a föld kerekességét. Egy newyorki fürdőházba vitték, hol le kellett vetkőznie meztelenre és elvették tőle összes ruházatát és minden egyebet, amit magával hozott. A meztelenül és egy krajczár nélkül magára hagyott yankee azon kezdte, hogy utczalekőket adott és ezen az uton estig egy dollárt keresett. Az így szerzett pénz feléből ujságokat hozott, melyekből valami tunikafélet készített magának. Meztelb és fűdetlen fővel lépett ki New-York utczáira, hol alig tett pár lépést, máris bő jövedelmi forrásokra talált.

Hátát egy fogorvos bérelte ki husz dollárért, egy gyógyszerész pedig 500 frankot fizetett neki, amiért gyomrára kiakasztotta vadászati balesetek ellen föltalált labdacsa hirdeteit. Így élő és mozgó hirdetési oszlop lett belőle, de maga szedte a jövedelmeket. Karjain vasuti kéjvonatok, lábain házasságközvetítő iroda hirdetei voltak olvashatók, nem telt bele egy óra, annyi pénze volt, hogy annak árán legegészsámban kiruházhatott volna, de nem volt szüksége reá, hogy leleményes uton szerzett pénzét elköltsé. Ingyen kapott mindent. Suszter, szabó, kalapos, fehérmű kereskedő a legnagyobb örömmel látták el a szükségességekkel és fizetést nem kértek tőle, csak azt a kis sziveséget, hogy mondja meg a riportereknek, hogy náluk vásárolt, mert csak náluk talált elég szolid árut, mely alkalmas, hogy abban világkörüli utját megtehesse. Még aznap este három hétre szóló szerződést kötött, mely napi 250 frank jövedelmet biztosított neki, hogy magát mutogatni engedje. Szóval 20.000 frank értékű ceheje volt, melyek a világ legkülönbözőbb bankjára szólaltak, amikor a lábát New-Yorkból kitette. San-Franciscoba a 750 kilométernyi utat naponta 40-45 kilo-

métert gyalogolva, tette meg. — Odaérve azonnal hajóra szállt és ép 1894. július 4-én, azon a napon, amikor a köztársaságot proklamálták, érkezett meg oda. Aztán Samoába ment. Gyalog ment át Uj-Zelandon és Ausztrálián. Chinában a háborus idők miatt nagy nehézségekkel járt utja és sok baja volt, dacára annak, hogy Li-Hung-Csang ajánlólevelét vitte magával. Japánban Ito miniszterelnöktől azonnal megkapta a passepartout, egy inspicziáló tiszt czime alatt.

Igy lett a new-yorki diák a mikádó katonája. Négy hónapig harezolt a japánokkal, tizenkét csatában vett részt és ötször megsebesült. Azután folytatta vándorutját Sziamba, Kalkuttába és Kvetteiba. Száz lovas védelme alatt tette meg a 16.020 kilométernyi utat Perzsia határáig. Perzsiában, hol csak az asszonyok és állatok járnak gyalog, nagyon lenézték és annyira feltűnt gyalogolása, hogy az időközben meggyilkolt Nasr-Eddin sah látni óhajtott az a furesa férfit, ki tulajdon lábait használja a helyváltoztatásra. Egész meg volt lepelve a sah, amikor rendes, intelligens embert látott maga előtt és intézkedett, hogy az örmény határra kísérik. Erzerumban ép nagy üdöklés folyt, amikor megérkezett.

Mekulban kémnek nézték, letartóztatták és három hónapig raboskodott, míg végre kiderült, hogy csak egy ártatlan világutazó, mire ezer bocsánatot kértek tőle és szabadon eresztették. Eljutott Konstantinápolyba és tovább menve bejárta a Balkánt, Ausztria-Magyarországot és végre Belgiumon át Angliába ért, honnan hajón tért vissza New-Yorkba. Két izben elterjedt róla az a hír, hogy meghalt. Örmény rablók kifosztották és eldobták papírjait, melyeket megtalált. Így aztán holt híre kelt, de nemcsak hogy nem halt meg, hanem a legjobb egészségben fog vitorlázni legközelebb haza New-Yorkba, hogy fogadása 50.000 forintos díját beszedje.

Aztán könyvben írja meg globe trotter élményeit, az is hoz majd egy pár ezer dollárt a konyhára. Mert hisz a könyv nagyon érdekes lesz bizonyára és ha nem is minden betűje igaz, legalább nem ellenszétheti senki.

CSARNOK.

A Zrinyiász bevezetése.

— Széptani tanulmány. —
Írta: Paulay Ödön tanár.

Történelem. — Alapeszme.

(Polytatás.) 10.

V.
Zrinyi ismerte Tasso „Megszabadított Jeruzsálem“-ét és Vergilius „Aeneis“-ét, minél fogva nem akadhatunk meg azon, hogy eposzában találunk ezekre utaló egyes részleteket. Őseink latinos nevelésével járt a classicus művek, tehát az Aeneis olvasása; Olaszországban tartózkodása alatt pedig megismerkedett Zrinyi az olasz irodalommal; — ettől eltekintve, a Tasso nagyszabású műve annyira elterjedt volt, hogy nem is képzelhető, hogy a kiváló műveltségű Zrinyi azt már előbb is ne olvasta volna.

Ezen két költőnek hatása Zrinyire már régebben föltűnt volt irodalom történet íróinknak s már Kazinczy figyelmeztet erre, de behatóbban foglalkozott e kérdéssel Toldy Ferencz és különösen Arany János, ki igen részletesen mutatta ki „Zrinyi és Tasso“ című akadémiai székfoglalójában, hogy Zrinyi vett ugyan Tassóból, valamint Tasso is vett Vergiliusból, de a mit átvett: epikai közbe-lyeket s fogásokat, egy pár jelenetet, kifejezést, leírást s gondolatot — azt readesen más

színezette
eszméjéből

Tasso
dicsőítésé
tárgyat v
mindkettő
korának
tás, mely
korolt (G
ményünk
olasz epo
virumque
ányozható
„szemford
a magyar
büntetésül
furia meg
Szelim al
és fölszám
giliusra e
nyivel tisz
tius jelen

Ha a
két eposz
letességgel
zésében h
csak a fő
leg még s
hatnánk n
teményét
Alapja, ez
azon kellő
eredetiség
ó csupán

Feltűn
nyi, ki a l
dotta meg
fő. A mil
jellemrajz
alakja s n
talan, dar
bás; mon
mesterkél
gyarló, m
sem vig
hogy nem
sőt néha
nála a rim
gékonyaság
Némely ir
némileg er
togás és h
megfelelő
Zsolt is (A
mertetésé,
a fejlettebb
korol e ro
erélye, zab
hoz illő g
de csak az
gül, ha be
„Szigeti v
meg ily g
azon okbó
munkái, k
séget, zen
nyei is ug
lyebb mért
azonban n
kán találk
szerencsés
kal és nag

Budapestről—Debreczenbe
indul:

A d. u. 3 ó. 47 p.-kor érkező sz.-v.	reg.	9	40
Az este 7 ó. 09 p.-kor érkező gy.-v.	d. u.	2	15
Az éjjel 2 ó. 40 p.-kor érkező sz.-v.	este	7	05
Az éjjel 2 ó. 40 p.-kor érkező sz.-v. (P.-Ladányig gy.-v. átszállással.)	este	9	15
A reggel 7 ó. 20 p.-kor érkező sz.-v.	éjjel	11	—

Debreczenbe érkezik:

Budapest—Nagyvárad felől	d. u.	8	47
Budapest—Nagyvárad felől gy.-v.	este	7	09
Budapest—Nagyvárad felől	éjjel	2	40
Budapest—Nagyvárad felől	reg.	7	20
Nagyvárad felől (P.-Ladányig gy.-v.)	reg.	5	12
M.-Sziget—Szatmár felől	reg.	7	50
M.-Sziget—Szatmár felől	d. u.	12	18

Kiadó és laptulajdonos:

„Csokonai” nyomda és kiadó részvénytársaság.

Felelős szerkesztő: **Koncz Akos.**

Nyilttér.

Hamisított fekete selyem.

Egészünk el egy kis mintát a venni szándékolt selyemből, és a hamisítás rögtön kiderült: Mert míg a valódi s jól f-stett selyem az elégetésnél nyomban összepödördik és csakhamar kialszik, maga után csekély barna hamut hagyván; addig a hamisított selyem (mely zsiros színű szallónás lesz és könnyen torik) lassan továbbég (minthogy rostszálai a festanyagtól telítettek tovább égnek) és sötét-barna hamut hagy maga után, mely valódi selyem módjára soha össze nem pödördik, csak meggömbül. Ha a valódi selyem hamuját összenyomjuk, elporzik, a hamisítványé nem. — **Henneberg G.** (os. és k. udvari szállító) **selyemgyára Zürichben**, házhoz szállíva postabér és vámmentesen szíven küld bárkinek is mintákat, akár egyes öltönyhöz való egész végeket és ódi selyemszövetekből. Svájcba címzett levelekre 10 kros és levelezőlapokra 5 kros bélyeg ragasztandó. Magyar nyelven írt megrendelések pontosan elintéztetnek.

775—50—33

ADLER SIMON

partieáru-üzlete

DEBRECZENBEN,

a Gál-házban a Corsó kávéház átellenében.

Ajánlja az ez idő szerint raktárán levő

czipő, kalap, férfi és gyermek Jäger ruhák, ingek, játék és diszműáru cikkei

meglepő olcsó áron.

812—3—1

Szőnyegek,

csipke- és szövet-
függönyök,

ágy- és asztalterítők,
butorszövetek, viaszos vásznak

nagy választékban kaphatók

Szabó Lajos fiai

özégnél, Debreczen, Rózsater.

804—0—3

Meghívás

a **Debreczeni Termény- és Áruraktár részvénytársaság**
1896. szeptember hó 20-án d. e. 10 órakor
a városháza nagytanácstermében megtartandó

évi rendes közgyűlésére.

T Á R G Y A K :

1. Az igazgatóság és felügyelő-bizottság évi jelentése.
2. A lefolyt 1895/96. üzleti év zárszámadásai, a mérleg helybenhagyása és a felmentvény megadása.
3. A nyereség felosztása, az osztalék megállapítása.
4. Sorrend szerint kilépő egy igazgatósági tag helyének választás utján betöltése Debreczen, 1896. szeptember 1-én.

Az igazgatóság.

Jegyzet: A közgyűlésen résztvenni az ándékozó részvényes köteles — az alapszabály 24-ik cikke alapján — részvényét a közgyűlés előtt legalább egy nappal a társaság pénztáránál, vagy a „Debreczeni ipar és kereskedelmi banknál” — térítvény és igazoló jegy kiszolgáltatása ellenében — letenni. 811—3—1

Ujonnán berendezett női ruha műterem.

Van szerencsénk a n. é. hölgyközönség szives tudomására hozni, hogy évtizedek óta fennálló

női divattermünket

a mai kor igényeinek megfelelőleg átalakítottuk s annak vezetésére egy **budapesti elsőrendű czég munkavezetőjét és szabását** alkalmaztuk, ki a székes főváros keresettebb divattermeiben működött **s úgy jó szabás, kifogástalan kidolgozás, mint izléses összeállítása folytán** a megrendelő hölgyközönség elismerését s pártolását minden tekintetben kiérdemelte.

Raktárunkat az **őszi és téli idényre angol, franczia,** valamint a belföldi legelső gyártmányu

gyapju kelmék, selymek és díszekkel

gazdagon elláttuk és így azon kellemes helyzetben vagyunk, hogy **ruhákat a legújabb modellek után** a legkényesebb izlésnek is megfelelően készíthetünk.

Hosszu éveken keresztül élvezett szives bizalmát megköszönve, kérjük azt részünkre továbbra is fenartani és maradtunk

787—10—3

kiváló tisztelettel

BOSZNYAY J. és TÁRSA.

Mintákkal bérmentve szolgálunk.

Bérbeadás.

Biharmegye Hosszupályi határban fekvő
Szabó-tisztai birtokrész
jövő év Márczius elsejétől **hat évre** bérbe adandó.

F a e l a d á s.

Ugyancsak a **Szabó-tisztai erdőben**
313 öl hasábfá és 117 öl gömbölyü fa
e l a d ó.

A közelebbi feltételek **gróf Zichy Géza**
tetéleni tisztartóságánál megtudhatók. 793—1—1

„Csokonai” nyomda és kiadó r.-t. nyomása. 1896.